

25.9.2024

VN/26268/2022
VN/26268/2022-STM-88

Maa- ja metsätalousministeriö

STM:n lausunto hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi vesihuoltolain muuttamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi vesihuoltolain muuttamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Luonnos hallituksen esitykseksi on valmisteltu huolellisesti asiantuntevassa työryhmässä. Sosiaali- ja terveysministeriö on osallistunut aktiivisesti työryhmän työskentelyyn, ja katsoo esityksen olevan pääosin hyväksyttävissä. Ministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin esityksen sisältyviin kohtiin:

1. Esityksen 1 §:n 1 kohdassa todetaan lain tavoitteeksi turvata sellainen vesihuolto, joka mahdollistaa kohtuullisin kustannuksin ja toimintavarmasti *laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävän* riittävän talousveden saannin. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää tarkennettavaksi, että kohdassa viitattaisiin siihen, että talousveden laatuvaatimuksista ja –tavoitteista on säädetty terveydensuojelulaissa:

Muutosehdotus:

Tämän lain tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, joka mahdollistaa kohtuullisin kustannuksin ja toimintavarmasti:

1) *terveydensuojelulain (763/1994)* nojalla säädetyt laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävän sekä riittävän talousveden saannin.

2. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää erityisen tervetulleena 3 §:n 3 kohdassa ehdotettua talousvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen määritelmän muutosta. Muutoksen myötä vesihuoltolaissa tarkoitetun vesihuoltolaitoksen määritelmä vastaisi kaikkia niitä terveydensuojelulaissa tarkoitettuja talousvettä toimittavia laitoksia, joihin sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta annettua direktiiviä 2020/2184 (*juomavesidirektiivi*). Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti osa laitoksista, joihin sovelletaan direktiiviä, on kuulunut vesihuoltolain mukaisen vesihuoltolaitoksen määritelmän piiriin ja osa ei ole kuulunut siihen. Muutos selkeyttää lainsäädäntöä yhtenäistämällä eri lakien mukaista terminologiaa. Esityksen viimeistelyssä tulisi kuitenkin ottaa huomioon sosiaali- ja terveysministeriön aloittaman terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä esiin nostettu direktiivin soveltamisalaan kuuluvien laitosten mahdollinen määritelmän muutosehdotus: harkittavan on määritelmän muutos siten, että juomavesidirektiiviä sovellettaisiin laitoksiin, jotka toimittavat vettä vähintään 10 m³ vuorokaudessa ja vähintään 50 henkilön tarpeisiin; voimassa olevan terveydensuojelulain nojalla juomavesidirektiivin säännöksiä sovelletaan laitokseen, joka toimittaa vettä vähintään 10 m³ vuorokaudessa *tai* vähintään 50 henkilön tarpeisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö pyrkii

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

tekemään periaatepäätöksen ko. linjauksen mahdollisesta muutoksesta mahdollisimman pikaisesti, jotta se voitaisiin ottaa huomioon vesihuoltolain muutosehdotuksen viimeistelyssä.

3. Esityksen 4 §:ssä säädettäisiin, että lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kunnan terveydensuojeluviranomainen, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja kuluttaja-asiamies, ja esityksen 4 a §:ssä on pyritty selkeyttämään näiden eri viranomaisten valvontatehtäviä.

Voimassa olevassa vesihuoltolaissa säädetyt eri valvontaviranomaisten vastuut on koettu epäselviksi – etenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen vastuiden osalta – mikä on johtanut osittain päällekkäiseen valvontatoimintaan. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan nyt ehdotettu muutos ei selvennä eri viranomaisten vastuita riittävästi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vastuista säädettäisiin, että ne valvovat toimialoillaan erityisesti tietyt 1 ja 2 momentissa lueteltuja toimintoja. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen osalta ehdotuksessa todetaan vain, että se valvoisi lain noudattamista toimialallaan. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan terveydensuojeluviranomainen valvoisi toimialallaan erityisesti talousveden laatua, mutta tätä ei mainita itse 4 a §:ssä. Lisäksi perustelujen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen valvonta kohdistuisi tapauskohtaisesti velvoitteisiin silloin, kun niillä on terveydensuojelullista merkitystä, ja voisi kohdistaa valvontaa 15 §:n mukaiseen selvilläolo- ja tarkkailuvollisuuteen tai esimerkiksi liittämismuutoksen silloin, kun siihen liittyy terveydensuojelullisia näkökohtia.

Mikäli kunnan terveydensuojeluviranomainen pidetään myös jatkossa vesihuoltolakia valvovana viranomaisena, sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan pykälässä – ei pelkästään perusteluissa – tulisi mainita ainakin, että kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo erityisesti talousveden laatua. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen velvollisuudesta valvoa talousveden laatua tosin säädetään terveydensuojelulaissa, mutta välttämättä kirjaus tästä myös vesihuoltolakiin ei tarkoittaisi päällekkäistä lainsäädäntöä. Voimassa olevan terveydensuojelulain 17 §:n 3 momentissa säädetään, että talousvettä toimittava laitos vastaa siitä, että toimitettu vesi täyttää 1 momentissa tarkoitetut vaatimukset siinä kohdassa, jossa kiinteistön tonttivesijohto on liitetty laitoksen vesijohtoverkostoon, ja lain 20 §:n nojalla kunnan terveydensuojeluviranomaisen on valvottava säännöllisesti sitä, että vedenjakelualueiden ja elintarvikehuoneistossa käytettävän talousveden laatu täyttää laissa säädetyt laatuvaatimukset. Talousveden valvontavastuusta säättäminen vesihuoltolaissa toisi terveydensuojeluviranomaisen valvontavastuun myös vesihuoltolain kontekstiin, ja olisi sovellettavissa esimerkiksi silloin, kun kyseessä on vesihuoltolain 15 a §:ssä tarkoitettu häiriötilanne, jolloin laitoksen saattaa olla tarpeen turvautua vedenjakeluun esimerkiksi tankeista tai säiliöautoista. Talousveden laadun valvonnan lisäämistä mainittuun pykälään puoltaisi myös se, että täten kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi valvoa talousveden laatua myös vesihuoltolaissa tarkoitettua jäteveden johtamisesta voisi aiheutua vaaraa talousveden laadulle.

Yksityiskohtaisiin perusteluihin sosiaali- ja terveysministeriö esittää lisättäväksi yksityiskohtaista taulukkoa eri viranomaisten valvontavastuista.

4. Esityksen 5 §:ssä säädettäisiin, että elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus ohjaisi vesihuollon yleissuunnittelua vesihuollon toimintavarmuuden, alueellisen yhteistyön ja rakenteellisen muutoksen edistämiseksi, ja että kunnan tulisi osallistua tähän yleissuunnitteluun. Talousveden laadun turvaamiseksi ja terveyttä uhkaavien vaarojen ja vaaratilanteiden huomioon ottamiseksi vesihuollon yleissuunnittelussa sosiaali- ja terveysministeriö näkee tarpeellisenä, että myös kunnan terveydensuojeluviranomainen mainittaisiin vesihuollon yleissuunnitteluun osallistuvana tahona, vähintään edellyttämällä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta lausuntoa suunnitelmista. Pykäläehdotuksesta ei myöskään käy selville, mitä tahoja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaisi.
5. Esityksen 5 a §:ssä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta kehittää vesihuoltoa alueellaan yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, tukkuvesihuoltolaitosten sekä muiden kuntien ja muiden keskeisten tahojen kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä pykälän 4 momentin säännöstä siitä, että ennen vesihuoltosuunnitelman hyväksymistä kunnan on varattava valvontaviranomaisille, mukaan lukien kunnan terveydensuojeluviranomainen, mahdollisuus antaa asiasta lausunto.
6. Esityksen 6 §:n 2 momentissa säädettäisiin siitä, jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi tai vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi. Jos vesihuoltolaitoksen perustaminen tai sen toiminta-alueen laajentaminen ei ole tarkoituksenmukaista tai taloudellisesti mahdollista,

kunta voi vaihtoehtoisesti ryhtyä muihin toimenpiteisiin talousveden saatavuuden tai jäteveden poisjohtamisen turvaamiseksi.

Pykälä on sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan tarpeellinen mm. juomavesidirektiivin 16 artiklan täytäntöönpanemiseksi. Mainituissa artiklassa säädetään ihmisten käyttöön tarkoitetun veden (talousveden) saatavuuden parantamisesta erityisesti heikoimmassa asemassa oleville ja syrjäytyneille ryhmille. Pykälässä tai sen perusteluissa ei kuitenkaan edelleenkään selvennetä, mitä ”suureholla asukasjoukolla” tarkoitetaan. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan tällä tulisi tarkoittaa vähintään 50 henkilön asukasjoukkoa, eli juomavesidirektiivin soveltamisalaan kuuluvaa asukasjoukkoa, ja pykälässä olisi toivottavaa mainita myös heikoimmassa asemassa olevat väestöryhmät. Vaihtoehtoisesti heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien huomioon ottamisesta voitaisiin säätää 5 a §:ssä tai 9 b §:ssä.

7. Esityksen 10 §:ssä säädettäisiin siitä, että vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin. Kiinteistöä ei kuitenkaan tarvitsisi liittää vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin, jos kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö suhtautuu varauksellisesti siihen, että esityksen mukaan laista poistettaisiin liittymisvelvollisuudesta poikkeaminen talousvesijohtoon, vaikka kiinteistöllä olisi toimiva vesilaitteisto ja käytävissä riittävästi terveydensuojelulaissa säädetty laatuvaatimukset täyttävää talousvettä, mutta jäteveden johtamisen osalta kiinteistöä ei välttämättä tarvitsisi liittää jätevesiviemäriin.

Esitettyjen 10 ja 11 §:n välinen yhteys jää epäselväksi sen osalta, tarvitaanko 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu jätevesiviemäriin liittämisen velvollisuudesta vapauttamisesta aina 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vapauttamispäätös, ja miksi jätevesiviemäriin liittymisestä vapauttamisesta säädetään sekä 10 että 11 §:ssä, mutta vesijohtoon liittymisestä vapauttamisesta ainoastaan 11 §:ssä.

8. Sosiaali- ja terveysministeriö suhtautuu varauksellisesti esitettyyn 14 §:n kumoamiseen, jossa säädetään vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuudesta siitä, että laitoksen toimittama talousvesi täyttää terveydensuojelulaissa säädetty laatuvaatimukset. Vesihuoltolaitoksen talousveden laadusta huolehtimisvelvollisuudesta säättäminen vesihuoltolain terveydensuojelulain 17 §:n 3 momentin lisäksi toisi talousveden laadun varmistamisen myös koko vesihuoltolain kontekstiin, kuten tämän lausunnon 3 kohdassa on jo esitetty.
9. Esityksen 15 a §:ssä tarkennettaisiin vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman tarkoitusta ja sisältöä. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset ovat kannattavia, sillä epäselvyyttä on aiheutunut etenkin terveydensuojelulain nojalla säädettävän kunnan terveydensuojeluviranomaisen häiriötilannesuunnitelman ja voimassa olevan vesihuoltolain mukaisen laitoksen häiriötilanteisiin varautumissuunnitelman rajapinnoista.

Pykälän 3 momentin perusteluissa voisi tuoda tarkemmin esiin terveydensuojelulain 19 a §:ssä tarkoitettua riskienhallintasuunnitelman ja tässä tarkoitettua vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman välistä suhdetta: riskienhallintasuunnitelman laatimisen yhteydessä tunnistetaan ne talousveden laatua uhkaavat vaarat ja vaaratekijät, joiden aiheuttamaa riskiä ei voida riittävästi hallita olemassa olevilla tai käyttöön otettavilla riskienhallintatoimenpiteillä, vaan ne olisi otettava huomioon varautumissuunnitelmassa.

10. Esityksen 15 b §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että kunnan terveydensuojeluviranomaisen olisi ilmoitettava viipymättä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tietoonsa tulleesta merkittävästä häiriötilanteesta. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että kunnan terveydensuojeluviranomainen toimittaisi myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ilmoituksen, jonka se terveydensuojelulain nojalla toimittaa aluehallintovirastolle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle. Käytännössä kunnan terveydensuojeluviranomainen lähettää ko. ilmoituksen ympäristöterveydenhuollon ohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmän (VATI) kautta, ja ehdotetun säännöksen nojalla ilmoituksen vastaanottajaksi lisättäisiin järjestelmässä myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää ehdotusta perusteltuina, mutta esittää, että säännöksen sanamuotoa muutettaisiin siten, että ”*kunnan terveydensuojeluviranomainen toimittaa viipymättä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle terveydensuojelulain nojalla tekemänsä ilmoituksen tietoonsa tulleesta merkittävästä häiriötilanteesta*”. Lisäksi perusteluissa tulisi selventää, mitä tarkoitetaan *merkittävällä* häiriötilanteella. Vastaavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tulisi säätää velvollisuus toimittaa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle tiedoksi 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus sellaisesta häiriötilanteesta, joka voi aiheuttaa vaaraa talousveden laadulle, mutta josta laitos ei ole tehnyt ilmoitusta kunnan terveydensuojeluviranomaiselle.

11. Esityksen 35 a §:ssä säädettäisiin valvontaviranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta. Pykälään voisi lisätä informatiivisen viittauksen tai säännöskohtaisissa perusteluissa voisi tuoda esiin, että kunnan terveydensuojeluviranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta säädetään lisäksi terveydensuojelulain 44 ja 45 §:ssä.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Neuvotteleva virkamies

Jarkko Rapala

Liitteet

-

Jakelu

MMM Maa- ja metsätalousministeriö
MMM LVO Luonnonvara- ja vesitalousyksikkö

Tiedoksi

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen

VN/26268/2022-STM-88

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: